

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Rzeszowie

LRZ.410.011.02.2019

Pani
Iwona Pałka
Dyrektor
Zespół Szkół Specjalnych im. UNICEF
w Rzeszowie
ul. Ofiar Katynia 1, 35-209 Rzeszów

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Wsparcie osób z autyzmem i zespołem Aspergera w przygotowaniu do samodzielnego funkcjonowania

P/19/073

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Zespół Szkół Specjalnych im. UNICEF w Rzeszowie, ul. Ofiar Katynia 1, 35-209 Rzeszów, zwany dalej: „Zespół” lub „Szkoła”.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Iwona Pałka, dyrektor, od dnia 1 września 2017 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełniła Stanisława Gilewicz, dyrektor, w okresie od dnia 1 września 2012 r. do dnia 31 sierpnia 2017 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Tworzenie warunków do uzyskania wykształcenia i przygotowania zawodowego do podjęcia pracy przez osoby z autyzmem i zespołem Aspergera. 2. Działania podejmowane w celu zapobiegania wykluczeniu osób z autyzmem i zespołem Aspergera.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2016 r. do dnia zakończenia kontroli, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli miały one związek z przedmiotem kontroli.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie
Kontrolerzy	1. Paweł Adamski, doradca prawny, upoważnienie do kontroli nr LRZ/88/2019 z dnia 22.05.2019 r. 2. Marek Sikora, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LRZ/86/2019 z dnia 22.05.2019 r.

(akta kontroli str.1-6)

¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 489, dalej: ustawa o NIK

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W latach szkolnych 2016/2017-2018/2019 do Zasadniczej Szkoły Zawodowej Specjalnej nr 12³, Branżowej Szkoły Specjalnej I stopnia nr 2⁴ przyjęto i objęto szkoleniem specjalnym wszystkich uczniów ze spektrum autyzmu, którzy złożyli podania o przyjęcie. Dla 4 uczniów wybranych do badania opracowano Indywidualne Programy Edukacyjno-Terapeutyczne (IPET) oraz dokonywano Wielospecjalistycznych Ocen Poziomu Funkcjonowania Ucznia (WOPFU). W IPET zaplanowane zostały zajęcia wspierające proces nauczania i rozwój każdego ucznia. Dokonywanie ocen w ramach WOPFU pozwalały na modyfikacje planów zajęć wspierających w trakcie nauki uczniów. W okresie objętym kontrolą, zajęcia wspierające z uczniami były realizowane w wymiarach określonych w IPET. Nauczyciele prowadzący w Szkole zajęcia rewalidacyjne oraz zajęcia w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej z uczniami ze spektrum autyzmu posiadali wymagane kwalifikacje.

Zespół zapewnił odpowiednie warunki realizacji zajęć rewalidacyjnych oraz w ramach kształcenia zawodowego. Pracownie, w których realizowano zajęcia wyposażone były w niezbędny sprzęt i urządzenia.

W stosunku do uczniów objętych badaniem, Szkoła planowała i podejmowała działania w celu poprawy ich funkcjonowania społecznego, osiągania pozytywnych wyników w nauce i uzyskania promocji do następnej klasy. Osiągnięcie zaplanowanych efektów było uzależnione od cech indywidualnych i możliwości w zakresie przyswajania wiedzy z przedmiotów ogólnych i zawodowych oraz praktycznej nauki zawodu każdego z uczniów. Uczniom zapewnione zostały praktyki zawodowe w firmach zewnętrznych.

W okresie objętym kontrolą, Szkoła prowadziła działania w celu integracji uczniów ze spektrum autyzmu z osobami pełnosprawnymi. Udział specjalistów zatrudnionych w Szkole w audycjach radiowych i publikowanie na łamach prasy materiałów dotyczących autyzmu służył kształtowaniu w społeczeństwie właściwych postaw i zachowań wobec osób niepełnosprawnych, w tym autystycznych. Szkoła zabiegała o udział i wspierała uczniów w konkursach, festiwalach. Ze strony Szkoły wychodziły inicjatywy w zakresie udziału w programach dotyczących autyzmu. W Szkole prowadzony był punkt konsultacyjny. Nauczyciele i specjaliści zatrudnieni w Szkole prowadzili specjalistyczne zajęcia, wykłady w zakresie autyzmu i zespołu Aspergera. W okresie objętym kontrolą, w działalności Zespołu stwierdzono nieprawidłowości polegające na:

- zorganizowaniu dla uczniów z różnymi rodzajami niepełnosprawności, w tym z autyzmem i zespołem Aspergera, oddziału w roku szkolnym 2017/2018 oraz dwóch oddziałów w roku szkolnym 2018/2019, w których liczba uczniów wynosiła od 8 do 11 uczniów, czym przekroczono dopuszczalną liczbę uczniów o od 3 do 6 uczniów,
- nieterminowym opracowaniu przez Zespół wsparcia IPET dla 2 uczniów (50% badanej próby),
- nie zaplanowaniu w opracowanych IPET dla 3 uczniów (75% badanej próby), wszystkich form i rodzajów wsparcia, w ramach rewalidacji i pomocy psychologiczno-pedagogicznej, zalecanych przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Zwana dalej Szkołą Zawodową.

⁴ Zwana dalej Szkołą Branżową.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁵ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Tworzenie warunków do uzyskania wykształcenia i przygotowania zawodowego do podjęcia pracy przez osoby z autyzmem i zespołem Aspergera

Opis stanu faktycznego

1.1.

W skład Zespołu wchodzi: Przedszkole Specjalne nr 30, Szkoła Podstawowa Specjalna, Gimnazjum Specjalne, Szkoła Zawodowa, Szkoła Branżowa, Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy, Ośrodek Rewalidacyjno-Wychowawczy.

W ramach naboru do Szkoły Zawodowej na rok szkolny 2016/2017 oraz do Szkoły Branżowej na rok szkolny 2017/2018 i 2018/2019 zgłosiło się ogółem 56 kandydatów z niepełnosprawnościami⁶, w tym 12 z autyzmem i zespołem Aspergera⁷, którzy przedłożyli świadectwa ukończenia gimnazjum oraz zaświadczenia lekarskie o braku przeciwwskazań do kształcenia w wybranym zawodzie⁸. Wszyscy kandydaci z niepełnosprawnościami zostali przyjęci odpowiednio do Szkoły Zawodowej lub Szkoły Branżowej.

(akta kontroli str. 7)

Zespół organizował, we własnym budynku, możliwość przeprowadzenia badań lekarskich dla kandydatów⁹ do Szkoły Zawodowej lub Szkoły Branżowej, w celu wydania zaświadczenia lekarskiego o braku przeciwwskazań do kształcenia w wybranym zawodzie, które finansowali rodzice kandydatów.

Dyrektor Zespołu wyjaśniła, że:

- badania odbywają się na prośbę rodziców dzieci Zespołu. Są to dzieci niepełnosprawne, z różnymi wadami rozwojowymi prowadzącymi do niepełnosprawności intelektualnej, zaburzeń psychicznych, w tym również z autyzmem;

- rodzice otrzymują skierowanie do Poradni Medycyny Pracy ze wskazaniem miejsca, w którym badanie to wykonają bezpłatnie. Jednak nie chcą z tej formy badania skorzystać. Wyjazd do lekarza innego niż prowadzący, w innej placówce, z dala od domu i szkoły wiąże się z dużym stresem zarówno dla dzieci jak i dla rodziców. Dzieci wyjęte ze swojego środowiska nie pozwalają na badanie, nie odpowiadają na pytania, często stają się agresywne. Dlatego rodzice zwrócili się do dyrektora szkoły z prośbą, by umożliwić im wykonywanie tych badań na terenie szkoły. To rodzice poprosili lekarza sprawującego opiekę profilaktyczną nad pracownikami szkoły, by badania te przeprowadzono w gabinecie higienistki, który spełnia warunki sanitarno-epidemiologiczne, niezbędne do przeprowadzania badań. Dyrekcja przychyliła się do tej propozycji;

- pieniądze za wykonane badania lekarskie rodzice przekazywali osobiście lekarzowi medycyny pracy.

(akta kontroli str. 8)

⁵ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁶ Na rok szkolny: 2016/2017 - 16 kandydatów, 2017/2018 - 21 kandydatów, 2018/2019 - 19 kandydatów.

⁷ Na rok szkolny: 2016/2017 - 7 kandydatów, 2017/2018 - 2 kandydatów, 2018/2019 - 3 kandydatów.

⁸ 1 uczeń, który zrezygnował z nauki w Szkole Zawodowej z dniem 31 sierpnia 2017 r., wybrał złożone dokumenty.

⁹ Dla kandydatów, którzy w trakcie praktycznej nauki zwodu są narażeni na działanie czynników szkodliwych, uciążliwych lub niebezpiecznych dla zdrowia.

Statut Zespołu, w tym zasady przyjęcia kandydatów do Zespołu na ww. lata szkolne nie zawierały zapisów dyskryminujących kandydatów z niepełnosprawnościami.

(akta kontroli str. 9)

Szkoła Zawodowa oraz Szkoła Branżowa organizowały kształcenie specjalne uczniów z niepełnosprawnościami na podstawie aktualnych orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego, tj. wydanych na czas kształcenia ponadgimnazjalnego lub na czas IV etapu edukacyjnego. Orzeczenia te wydawały zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych.

(akta kontroli str. 10-21)

W orzeczeniach niektórym uczniom (2 na 4 wybranych do kontroli) zalecono, jako najkorzystniejszą formę kształcenia specjalnego, kształcenie w szkole ogólnodostępnej, oddziale integracyjnym – nie wskazując szkoły specjalnej.

Dyrektor Zespołu wyjaśniła, że:

1) mimo braku wskazania, w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego, szkoły specjalnej jako miejsca edukacji ucznia posiadającego takie orzeczenie, do Zespołu przyjmuje się uczniów posiadających orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego zgodnie z przepisami prawa oświatowego: art. 1 oraz art. 127 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. *Prawo oświatowe*¹⁰, § 1 i § 2 ust *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 4 lipca 2015 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym*¹¹ oraz zapisami Statutu Zespołu,

2) *ustawa Prawo oświatowe* zapewnia możliwość pobierania nauki we wszystkich typach szkół przez dzieci i młodzież niepełnosprawną zgodnie z indywidualnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi oraz predyspozycjami.

Orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego nie zawierały zaleceń dotyczących wyboru zawodu przez ucznia niepełnosprawnego.

Szkoła Zawodowa oraz Szkoła Branżowa nie posiadały wiedzy na temat zaleceń doradcy zawodowego dotyczących wyboru zawodu przez uczniów przyjętych do Zespołu z innych szkół.

W przypadku uczniów z autyzmem i zespołem Aspergera, którzy uczęszczali do Gimnazjum Specjalnego w ramach Zespołu, podejmowano szereg działań mających na celu dokonanie właściwego wyboru kierunku dalszego kształcenia.

Dyrektor Zespołu wyjaśniła, że:

1) wybór zawodu przez uczniów niepełnosprawnych – kandydatów do Szkoły Zasadniczej oraz Szkoły Branżowej zależał przede wszystkim od uwarunkowań zdrowotnych uczniów, którzy muszą przedstawić zaświadczenie lekarza medycyny pracy o braku przeciwwskazań do kształcenia w danym zawodzie;

2) w latach 2016/2017, 2017/2018 oraz 2018/2019 doradca zawodowy we współpracy z wychowawcami klas, psychologiem i pedagogiem szkolnym oraz nauczycielami uczącymi prowadzili szereg działań mających na celu pozyskanie informacji i zaleceń dotyczących dokonania przez uczniów właściwego wyboru zawodu (profilu kształcenia):

- organizowanie spotkań z uczniami i ich rodzicami mających na celu zapoznanie ich z ofertą edukacyjną szkoły ponadgimnazjalnej oraz ponadpodstawowej,
- organizowanie dla uczniów zajęć otwartych prezentujących dany zawód oraz spotkań z nauczycielami praktycznymi nauki zawodu,
- przeprowadzenie ankiet i kwestionariuszy dotyczących zainteresowań i preferowanego przez uczniów kierunku kształcenia,

¹⁰ Dz. U. z 2018 r. poz. 996, ze zm.

¹¹ Dz. U. poz. 1113, ze zm.

- zrealizowanie i przedstawienie uczniom filmów prezentujących kierunki kształcenia zawodowego w Zespole (...),

- prowadzenie indywidualnych rozmów z uczniami na temat ich potrzeb dotyczących edukacji zawodowej (...);

3) wszyscy nauczyciele Zespołu realizowali w latach 2016/2017 i 2017/2018 Program Doradztwa Zawodowego Zespołu, a w latach 2018/2019 Wewnątrzszkolny System Doradztwa Zawodowego Zespołu. Programy te zakładały współpracę z rodzicami w celu pomocy uczniom w podjęciu trafnej decyzji szkolnej i zawodowej, a wszelkie podejmowane przez doradcę zawodowego i nauczyciela działania miały na celu przygotowanie uczniów do świadomego wyboru zawodu zgodnie z ich zainteresowaniami, predyspozycjami i możliwościami;

4) wybór zawodu dokonany przez uczniów Zespołu był najczęściej zbieżny z tym zalecanym przez zespół składający się z doradcy zawodowego, wychowawcy, psychologa i pedagoga oraz nauczycieli uczących.

(akta kontroli str. 22-24)

Uczniowie z autyzmem i zespołem Aspergera wybrali kształcenie w Szkole Zawodowej i Szkole Branżowej (szkolach specjalnych), na kierunkach: kucharz, ogrodnik, stolarz, pracownik pomocniczy obsługi hotelowej.

W latach szkolnych objętym kontrolą do Szkoły Zawodowej oraz Szkoły Branżowej uczęszczało łącznie 14 uczniów z autyzmem i zespołem Aspergera: w roku szkolnym 2016/2017 – 11 (wszyscy w Szkole Zawodowej), w roku szkolnym 2017/2018 – 11 (9 w Szkole Zawodowej i 2 w Szkole Branżowej), w roku szkolnym 2018/2019 – 14 (po 7 w Szkole Zawodowej i Szkole Branżowej).

W ww. grupie dominowali chłopcy - 93% (13 chłopców i 1 dziewczyna). 6 uczniów (43%) posiadało niepełnosprawność sprzężoną.

Spośród uczniów z autyzmem i zespołem Aspergera, największą popularnością cieszył się kierunek kucharz (ok. 36% uczniów¹²), a najmniejszą kierunek pracownik pomocniczy obsługi hotelowej (mniej niż 10% uczniów¹³). Kierunek ogrodnik i stolarz wybrało po ok. 28% z uczniów z autyzmem i zespołem Aspergera¹⁴. Uczeń, który kształcił się na kierunku pracownik pomocniczy obsługi hotelowej, w okresie od 1 września do 31 grudnia 2018 r., korzystał z orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania (III klasa).

Wszyscy uczniowie z autyzmem i zespołem Aspergera, o których Zespół posiadał wiedzę w zakresie ich wcześniejszej edukacji (9 uczniów z 14), korzystało w gimnazjum z kształcenia specjalnego, z tej grupy 1 uczeń korzystał z indywidualnego nauczania. Ponadto 3 uczniów korzystało z przedłużenia etapu edukacji¹⁵, a 1 uczeń nie uzyskał promocji do następnej klasy¹⁶.

Uczniowie z autyzmem i zespołem Aspergera, którzy w okresie objętym kontrolą uczęszczali do Szkoły Zawodowej i Szkoły Branżowej, uzyskali wyniki egzaminu gimnazjalnego charakteryzujące się dużą rozpiętością – średnie wyniki mieściły się w przedziale od 25,5% do 61,2% (3 uczniów było zwolnionych z egzaminu). Podobnie dużą rozpiętość wykazały średnie oceny powyższych uczniów ze świadectwa gimnazjalnego: od 2,35 do 5,0. W ww. grupie był uczeń, który na świadectwie ukończenia gimnazjum z przedmiotów język polski i matematyka, miał

¹² Kierunek kucharz wybrało po 4 uczniów w latach 2016/2017 i 2017/2018 oraz 5 uczniów w roku 2018/2019.

¹³ Kierunek pracownik pomocniczy obsługi hotelowej wybrał 1 uczeń w okresie objętym kontrolą.

¹⁴ Kierunek ogrodnik i stolarz wybrało po 3 uczniów w latach 2016/2017 i 2017/2018 oraz po 4 uczniów w roku 2018/2019.

¹⁵ Wszyscy w klasie 2 gimnazjum.

¹⁶ W klasie 1 gimnazjum.

oceny dopuszczające i taki który miał bardzo dobre – uczniowie uzyskali lepsze oceny z języka polskiego (średnia 4,14) niż z matematyki (średnia 3,43)¹⁷.

(akta kontroli str. 30)

Szczegółowymi badaniami objęto 4 uczniów z autyzmem i zespołem Aspergera, posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, z grupy uczniów, którzy aktualnie uczęszczają do szkoły i są najdłużej w Zespole (Szkole Zawodowej lub Szkole Branżowej).

(akta kontroli str. 30)

1.2.

Statut Zespołu¹⁸ zawierał zapisy dotyczące zasad wsparcia uczniów niepełnosprawnych. Do zadań szkoły należało zapewnienie uczniom pełnego rozwoju umysłowego, moralnego, emocjonalnego i fizycznego poprzez m. in. zapewnienie realizacji obowiązku szkolnego dla uczniów zakwalifikowanych do kształcenia specjalnego, udział w zajęciach rewalidacji indywidualnej w celu usprawnienia i kompensowania deficytów rozwojowych, możliwość pomocy psychologa i pedagoga szkolnego oraz poradni psychologiczno-pedagogicznej, opracowywanie, na podstawie wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia¹⁹, indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego²⁰, realizację programu wychowawczo-profilaktycznego (PWP) wobec uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi. Do zakresu zadań Dyrektora Zespołu należało decydowanie, w porozumieniu z wychowawcą oraz zespołem nauczycieli i specjalistów prowadzących zajęcia z uczniem, o objęciu ucznia zajęciami rewalidacyjnymi oraz specjalistycznymi: kompensacyjnymi, logopedycznymi, rozwijającymi kompetencje emocjonalno-społeczne, i innymi o charakterze terapeutycznym; zajęciami rozwijającymi umiejętności uczenia się; zajęciami dydaktyczno-wyrównawczymi.

W Statucie Zespołu określono następujące formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej:

- zajęcia specjalistyczne: korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne, rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne oraz inne o charakterze terapeutycznym; zajęcia rozwijające uzdolnienia; zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu,
- porady, konsultacje, warsztaty i szkolenia dla rodziców dzieci i uczniów oraz nauczycieli.

Zespół informował o zasadach realizacji kształcenia specjalnego ujętych w Statucie Zespołu poprzez publikację na stronie internetowej Zespołu: www.zsunicef.pl.

Uczniowie niepełnosprawni zapisywani byli do klas zgodnie z wybranym przez nich kierunkiem kształcenia – profilem zawodowym. W okresie objętym kontrolą, Szkoła Zawodowa oraz Szkoła Branżowa realizowały kształcenie w klasach jedno i dwuzawodowych²¹. Oddziały organizowane były dla uczniów z różnymi niepełnosprawnościami.

¹⁷ Oceny z języka polskiego: 1 dopuszczająca, 2 dostateczne, 5 dobrych i 6 bardzo dobrych; oceny z matematyki: 1 dopuszczająca, 7 dostatecznych, 5 dobrych, 1 bardzo dobra.

¹⁸ Uchwała Rady Pedagogicznej Zespołu zatwierdzająca tekst jednolity Statutu Zespołu nr 25/2018/2019 z 27.02.2019 r. z uwzględnieniem zmian wprowadzonych uchwałą nr 24/2018/2019 Rady Pedagogicznej z 27.02.2019 r.

¹⁹ Zwanej dalej WOPFU.

²⁰ Zwanego dalej IPET.

²¹ Oddziały dwuzawodowe z uczniami z autyzmem i zespołem Aspergera:

- rok szkolny 2016/2017: I klasa o kierunku pracownik pomocniczy obsługi hotelowej i kucharz,
- rok szkolny 2017/2018: II klasa o kierunku pracownik pomocniczy obsługi hotelowej i kucharz,

Liczebność oddziałów, do których uczęszczali uczniowie z autyzmem i zespołem Aspergera, wahała się od 7 do 15 uczniów w roku 2016/2017²², od 6 do 12 uczniów w roku 2017/2018²³ i od 7 do 13 uczniów w roku 2018/2019²⁴. Do poszczególnych oddziałów uczęszczało od 1 do 3 uczniów z autyzmem i zespołem Aspergera.

W roku szkolnym:

1) 2017/2018 zorganizowano oddział – I klasa o kierunku ogrodnik, o liczbie uczniów 8, do której uczęszczali uczniowie: z autyzmem i zespołem Aspergera (2 uczniów) oraz z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, w niektórych przypadkach sprzężoną z niepełnosprawnością ruchową, słabosłyszeniem, niesłyszeniem, słabowidzeniem,

2) 2018/2019 zorganizowano oddziały:

- I klasa o kierunku ogrodnik i stolarz (dwuzawodowa), o liczbie uczniów 8, do której uczęszczali uczniowie: z autyzmem i zespołem Aspergera (2 uczniów), z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, w niektórych przypadkach sprzężoną z niepełnosprawnością ruchową, słabowidzeniem,

- I klasa o kierunku pracownik pomocniczy obsługi hotelowej i kucharz (dwuzawodowa), o liczbie uczniów 10, do której uczęszczali uczniowie: z autyzmem i zespołem Aspergera (1 uczeń), z niepełnosprawnością ruchową, z niepełnosprawnością intelektualną, w jednym przypadku sprzężoną z niesłyszeniem,

- II klasa o kierunku pracownik pomocniczy obsługi hotelowej i kucharz (dwuzawodowa), o liczbie uczniów 11, do której uczęszczali uczniowie: z autyzmem i zespołem Aspergera (2 uczniów), z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, w jednym przypadku sprzężoną z niepełnosprawnością ruchową,

- II klasa o kierunku ogrodnik, o liczbie uczniów 8, do której uczęszczali uczniowie: z autyzmem i zespołem Aspergera (2 uczniów), z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, w niektórych przypadkach sprzężoną z niepełnosprawnością ruchową, słabowidzeniem i niesłyszeniem.

W ww. oddziałach, do których uczęszczali uczniowie z autyzmem i zespołem Aspergera²⁵, przekroczono dopuszczalną liczbę uczniów o od 3 do 6 uczniów.

Zgodnie z obowiązującym od 1 września 2017 r. *rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 marca 2017 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli*²⁶ liczba uczniów w oddziale szkoły specjalnej wynosi w oddziale zorganizowanym dla uczniów z różnymi rodzajami niepełnosprawności, w tym dla uczniów z autyzmem i zespołem Aspergera²⁷ - nie więcej niż 5 (oddziały

- rok szkolny 2018/2019: I klasa o kierunku pracownik pomocniczy obsługi hotelowej i kucharz oraz ogrodnik i stolarz, II klasa o kierunku pracownik pomocniczy obsługi hotelowej i kucharz, III klasa o kierunku pracownik pomocniczy obsługi hotelowej i ogrodnik.

²² Najmniej liczna I klasa o kierunku stolarz; najliczniejsza I klasa o kierunku pracownik pomocniczy obsługi hotelowej i kucharz (oddział dwuzawodowy).

²³ Najmniej liczna II klasa o kierunku stolarz; najliczniejsze: II klasa o kierunku pracownik pomocniczy obsługi hotelowej i kucharz (oddział dwuzawodowy), III klasa o kierunkach kucharz oraz stolarz.

²⁴ Najmniej liczna III klasa o kierunku stolarz; najliczniejsza III klasa o kierunku pracownik pomocniczy obsługi hotelowej i ogrodnik (oddział dwuzawodowy).

²⁵ W roku szkolnym 2017/2018 - 2 (18%) uczniów z autyzmem i zespołem Aspergera, a roku szkolnym 2018/2019 – 7 (50%) uczniów z autyzmem i zespołem Aspergera.

²⁶ § 6 ust. 5 pkt 9 oraz § 22 ust. 2; Dz. U. poz. 649, ze zm.

1. ²⁷ W okresie od 1 września 2017 r. do 9 kwietnia 2018 r.: z autyzmem, w tym zespołem Aspergera, niesłyszących i słabosłyszących, z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, niewidomych i słabowidzących, z niepełnosprawnością ruchową, w tym afazją. Od 10 kwietnia 2018 r. z autyzmem, w tym zespołem Aspergera, z niepełnosprawnościami sprzężonymi, z wyłączeniem uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, niesłyszących i słabosłyszących, niewidomych i słabowidzących, z niepełnosprawnością ruchową, w tym afazją, z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim.

szkoły specjalnej utworzone przed dniem 1 września 2017 r. zachowują liczbę uczniów w tych oddziałach do czasu zakończenia przez tych uczniów kształcenia na danym etapie edukacyjnym).

Dyrektor Zespołu wyjaśniła, że:

1) organizacja i liczebność wskazanych oddziałów wynikała z przyjętych interpretacji zapisów ww. rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli,

2) z dokumentów wewnętrznych wynika, że Szkoła Branżowa dedykowana jest przede wszystkim uczniom z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim i w związku z tym liczba uczniów w oddziałach ustalana była w oparciu o § 6 ust. 5 pkt 8 i pkt 3 ww. rozporządzenia oraz zapisy Statutu Zespołu,

3) zgodnie z art. 51 ust. 1 pkt 12 ustawy Prawo oświatowe, kurator oświaty opiniuje arkusze organizacji publicznych szkół i placówek w zakresie ich zgodności z przepisami. Arkusze organizacji Zespołu na lata szkolne 2017/2018 oraz 2018/2019 zostały w omawianym zakresie pozytywnie zaopiniowane przez Podkarpackiego Kuratora Oświaty, a następnie zatwierdzone przez organ prowadzący Zespół.

(akta kontroli str. 31-36)

Zespół zatrudnił odpowiednią kadrę nauczycieli i specjalistów wspierających proces kształcenia specjalnego uczniów z niepełnosprawnościami, w tym z autyzmem i zespołem Aspergera (w roku szkolnym 2016/2017 w Szkole Zawodowej zatrudniono 1 terapeutę do pracy z uczniami z autyzmem i zespołem Aspergera, ale już w roku szkolnym 2018/2019 w ww. Szkole i Szkole Branżowej takich terapeutów zatrudniono 19). Większość nauczycieli i rewalidatorów Zespołu posiadała specjalność oligofrenopedagoga. Zatrudniono pracowników o specjalności logopeda, tyflopada, surdopada, rehabilitant, doradca zawodowy oraz innych specjalistów ds. rewalidacji. Ponadto proces kształcenia specjalnego wspierali pedagog i 2 psychologów. W poszczególnych latach objętych kontrolą zatrudniono od 34 do 43 ww. specjalistów²⁸, którzy objęli od 6,82 do 8,23 etatów²⁹.

W roku szkolnym 2016/2017 pracownicy Szkoły Zawodowej i Szkoły Branżowej nie korzystali z możliwości doskonalenia swojej wiedzy i umiejętności w zakresie terapii z uczniami z autyzmem i zespołem Aspergera, w roku szkolnym 2017/2018 1 pracownik skorzystał z tych możliwości, a w roku szkolnym 2018/2019 13 pracowników. Dyrektor Zespołu wyjaśniła, że:

1) kwalifikacje do pracy z uczniami z autyzmem i zespołem Aspergera w Szkole Zawodowej i Szkole Branżowej:

- w roku szkolnym 2016/2017 posiadał 1 nauczyciel terapeuta,

- w roku szkolnym 2017/2018 posiadało 4 nauczycieli (3 nauczycieli nabyło kwalifikacje przed rokiem szkolnym 2017/2018, a 1 w roku szkolnym 2017/2018),

- w roku szkolnym 2018/2019 posiadało 19 nauczycieli (6 nauczycieli nabyło kwalifikacje przed rokiem szkolnym 2018/2019, a 13 w roku szkolnym 2018/2019);

2) wychodząc naprzeciw aktualnym potrzebom naszej placówki, do której przyjmuje się coraz więcej dzieci i młodzieży z autyzmem i zespołem Aspergera, Dyrekcja Zespołu we współpracy z Podkarpackim Centrum Usług Dydaktycznych zorganizowała studia podyplomowe „Spektrum autyzmu – diagnoza, terapia i edukacja”, pozwalające na zdobycie kwalifikacji do pracy z dziećmi i młodzieżą z autyzmem i zespołem Aspergera grupie 30 nauczycieli Zespołu;

²⁸ W roku szkolnym 2016/2017 - 34 osoby, w roku szkolnym 2017/2018 - 40 osób, w roku szkolnym 2018/2019 - 43 osoby.

²⁹ W roku szkolnym 2016/2017 – 8,23 etatów, w roku szkolnym 2017/2018 – 8,01 etatów, w roku szkolnym 2018/2019 – 6,82 etatów.

3) w roku szkolnym 2019/2020 w Zespole kwalifikacje do pracy z dziećmi i młodzieżą z autyzmem i zespołem Aspergera będzie posiadało 57 nauczycieli.

(akta kontroli str. 37-41)

Warunki techniczne i lokalowe umożliwiały realizację kształcenia i odpowiedniej terapii. Uczniom wybranym do kontroli zapewniono odpowiednie miejsca w salach/pracowniach, możliwość wyciszenia i relaksu, jeśli była taka potrzeba oraz warunki do zajęć rewalidacyjnych. Zapewniono miejsca realizacji obowiązkowych zajęć praktycznych: w pracowniach szkolnych (gastronomicznej, ogrodniczej, stolarni, pomocniczego obsługi hotelowej), na działce dydaktycznej na terenie szkoły oraz w ramach współpracy z podmiotami zewnętrznymi³⁰. W salach/pracowniach odpowiednio oznaczonych, wydzielono miejsca do realizacji zajęć specjalistycznych i wyposażono w sprzęt specjalistyczny oraz środki dydaktyczne. W Zespole funkcjonują sale/pracownie logopedyczna, pedagogiczna, muzykoterapii, gimnastyczne, do ćwiczeń terapeutycznych metodą TOMATISA, światła, terapii EEG Biofeedback, RSA Biofeedback, terapii sensorycznej, informatyczna, terapii ruchowej, arteterapii. Zajęcia z gimnastyki korekcyjnej - pływanie prowadzone są na obiektach pozaszkolnych. W Zespole funkcjonował gabinet profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej w formie gabinetu higienistki szkolnej.

W roku szkolnym 2018/2019 zajęcia rewalidacyjne oraz dydaktyczno-wyrównawcze uczniów z autyzmem i zespołem Aspergera zaplanowano bezpośrednio przed, między lub po zajęciach lekcyjnych w godz. od 7.10 do 15.15.

Dyrektor Zespołu wyjaśniła, że:

- zamiany w planie zajęć mają miejsce przede wszystkim w miesiącu wrześniu,
- w trakcie trwania roku szkolnego zmiany nanosi się w przypadku konieczności wprowadzenia długotrwałego zastępstwa za nieobecnego nauczyciela,
- o zmianach w planie zajęć uczniowie oraz ich rodzice są każdorazowo informowani przez wychowawców.

(akta kontroli str. 42-48)

1.3.

Dla każdego ucznia wybranego do kontroli dokonano WOPFU i opracowano IPET. Statut Zespołu przewidywał tworzenie, z nauczycieli prowadzących zajęcia w danym oddziale szkolnym, pedagoga, psychologa oraz nauczycieli zajęć rewalidacyjnych i terapeutów, zespołu³¹, do zadań którego należało:

- rozpoznanie i ustalenie zakresu, w którym uczeń wymaga pomocy psychologiczno-pedagogicznej,
- określenie zalecanych form, sposobów i okresu udzielania uczniowi pomocy psychologiczno-pedagogicznej,
- opracowanie i realizacja dla każdego ucznia IPET,
- dokonanie oceny efektywności pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielanej uczniowi.

Dyrektor Zespołu wyjaśniła, że:

- nie powoływano zespołu wsparcia zarządzeniem dyrektora Zespołu,
- zespół wsparcia dla każdego ucznia powstaje w momencie tworzenia arkusza organizacyjnego pracy szkoły, w którym umieszczone są zajęcia obowiązkowe i rewalidacyjne. Powołanie zespołu wsparcia następuje z chwilą wydania przez Radę Pedagogiczną pozytywnej opinii na temat arkusza organizacji pracy szkoły. Przy konstruowaniu IPET oraz WOPFU uczestniczyli wszyscy nauczyciele uczący danego ucznia (koordynator – wychowawca, psycholog, pedagog, nauczyciele przedmiotów ogólnych i zawodowych oraz terapeuci).

(akta kontroli str. 49-50)

³⁰ Hotel Bristol w Rzeszowie, Hotel Horyzont w Rzeszowie, Hotel Cztery Pory Roku w Rudnej Małej.

³¹ Zwanego dalej zespołem wsparcia.

W następujących przypadkach IPET został opracowany nieterminowo:

1) uczeń A., IPET na okres IV etapu edukacyjnego opracowano 29 października 2015 r.³².

Dyrektor Zespołu wyjaśniła, że:

- IPET z roku szkolnego 2015/2016 został podpisany przez wychowawcę klasy z datą 29 października 2015 r., jednakże podpis wicedyrektora został złożony 30 września 2015 r., co prawdopodobnie wskazuje na pomyłkę wychowawcy,

- w roku szkolnym 2015/2016 posiedzenia zespołów wsparcia odbywały się zgodnie z przepisami prawa, ale ówczesny dyrektor Zespołu nie zarządził ich protokołowania. Z tego względu nie dysponujemy żadnym pisemnym potwierdzeniem odbywania się tych posiedzeń;

2) uczeń M. IPET na okres IV etapu edukacyjnego opracowano 2 października 2013 r. Uczeń M., który posiadał orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego z 25 maja 2012 r., rozpoczął kształcenie w Szkole Zawodowej 29 kwietnia 2013 r. (warunkiem przyjęcia do Zespołu jest orzeczenie kwalifikacyjne do kształcenia specjalnego poradni psychologiczno-pedagogicznej)³³.

Dyrektor Zespołu wyjaśniła, że nie posiada wiedzy na ten temat; nie była wówczas na stanowisku dyrektora szkoły i nie posiada dokumentacji wyjaśniającej w tej sprawie.

W następujących przypadkach w IPET nie zaplanowano wszystkich zalecanych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego form i rodzajów wsparcia:

1) dla ucznia A. w IPET (opracowanym 29 października 2015 r.) nie zaplanowano wsparcia – rewalidacji zalecanej w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego z 1 lipca 2015 r., w zakresie:

- uczenia społecznie akceptowanych form wyrażania swoich przeżyć, uczuć, emocji i dążeń, w tym uczenia proszenia o pomoc,
- wzmacniania społecznie pożądanых zachowań,
- rozwijania umiejętności podtrzymywania kontaktów z drugą osobą,
- wypracowania zachowań niezbędnych do samodzielnego funkcjonowania, podnoszenia kompetencji społecznych, generalizowania i utrzymywania nabytych umiejętności.

Dyrektor Zespołu wyjaśniła, że:

- kształcenie uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w Zespole nie ogranicza się jedynie do realizacji zajęć terapeutycznych. W związku z tym, że każdy nauczyciel Zespołu posiada uprawnienia oligofrenopedagoga, rewalidacja uczniów odbywa się również w trakcie obowiązkowych zajęć edukacyjnych. Wymienione powyżej działania zalecane w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego są realizowane podczas zajęć z wychowawcą, zajęć rewalidacyjnych z zakresu przedmiotów ogólnych i terapii pedagogicznej, zajęć praktycznych

³² Zgodnie z § 6 ust. 5 pkt 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym IPET opracowuje się w terminie do dnia 30 września roku szkolnego, w którym uczeń rozpoczyna od początku roku szkolnego realizowanie kształcenia w szkole.

³³ Zgodnie z § 5 ust. 1 i ust. 5 pkt 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych (Dz. U. z 2014 r. poz. 414):

- dla ucznia posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego opracowuje się IPET, uwzględniający zalecenia zawarte w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego oraz dostosowany do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia,

- (w wersji obowiązującej od 23 sierpnia 2013 r.) IPET opracowuje się w terminie 30 dni od dnia złożenia w szkole orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego.

zawodowych, wyjść i wycieczek szkolnych, uroczystości i wydarzeń klasowych i szkolnych;

2) dla ucznia B. w IPET (opracowanym 30 września 2016 r.) nie zaplanowano wsparcia zalecanego w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego z 28 czerwca 2016 r.:

a) w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej - organizacji zajęć o charakterze socjoterapeutycznym angażujących ucznia do zajęć grupowych ze szczególnym ukierunkowaniem na współpracę i przestrzeganie zasad działania w zespole³⁴,

b) w ramach rewalidacji - zajęć przeznaczonych na rozwijanie zdolności komunikacyjnych i kształtowanie relacji społecznych, w szczególności przeznaczonych na:

- kształtowanie umiejętności społecznych w zakresie: porozumiewania się, współdziałania i współpracy w grupie, rozwiązywania problemów, wspólnego spędzania czasu z przestrzeganiem zasad i reguł, modelowania właściwych zachowań w różnych sytuacjach,
- stymulowanie społecznie akceptowanych form wyrażania swoich emocji i dążeń,
- uczenie właściwej komunikacji społecznej werbalnej i pozawerbalnej, rozumienia i odczytywania znaczenia komunikatów i relacji,
- wzmacnianie koncentracji uwagi i mobilizacji do wysiłku umysłowego,
- wyciszanie nadmiernego napięcia emocjonalnego.

Dyrektor Zespołu wyjaśniła, że:

- angażowanie ucznia B. do zajęć grupowych ze szczególnym ukierunkowaniem na współpracę i przestrzeganie zasad działania w zespole odbywało się analogicznie, jak w przypadku ucznia A., a dodatkowo uczeń był członkiem Szkolnego Koła Recytatorskiego w latach 2016-2018, w ramach którego wielokrotnie uczestniczył w szkolnych i wojewódzkich konkursach recytatorskich szkolnictwa specjalnego, zajmując czołowe miejsca,

- zalecenia pedagoga odnośnie uczestnictwa w zajęciach treningu umiejętności prospołecznych w drugim półroczu roku szkolnego 2016/2017 realizowane były analogicznie, jak w przypadku ucznia A. ze względu na ograniczone możliwości zmiany przydziału rewalidacji w czasie trwania roku szkolnego. Od września 2017 r. uczeń uczestniczył w ww. zajęciach, a dodatkowo w terapii autyzmu spełniającą m. in. podobną funkcję

- umiejętności rozwijania zdolności opisanych w orzeczeniu uczeń nabywał podczas obowiązkowych zajęć edukacyjnych, a ponadto w ramach przyznanych od roku szkolnego 2017/2018 zajęć rewalidacyjnych z terapii autyzmu, treningu umiejętności i terapii pedagogicznej;

3) dla ucznia M. w IPET (opracowanym 2 października 2013 r.) nie zaplanowano następującego wsparcia w ramach rewalidacji, zalecanego w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego z 25 maja 2012 r. polegającego na:

- intensywnych ćwiczeniach usprawniających funkcje percepcyjno-poznawcze,
- zajęciach z zakresu integracji sensorycznej,
- artterapii.

Dyrektor Zespołu wyjaśniła, że:

³⁴ Ponadto pedagog szkolny wskazał w WOPFU na dzień:

- 30.09.2016 r., że „należy angażować ucznia w działalność na rzecz szkoły, aby rozwijać umiejętności pracy w grupie”,
- 31.01.2017 r. (po I półroczu), „aby uczeń uczestniczył w zajęciach z treningu umiejętności prospołecznych”.

- intensywne ćwiczenia usprawniające funkcje percepcyjno-poznawcze uczeń M. realizował w danym roku szkolnym (2013/2014) w ramach zajęć rewalidacyjnych terapii TOMATIS³⁵,

- nie posiada wiedzy na temat braku organizacji zajęć z zakresu integracji sensorycznej i artterapii; nie była wówczas na stanowisku dyrektora szkoły i nie posiada dokumentacji wyjaśniającej w tej sprawie.

IPET (opracowany 30 września 2015 r.) dla ucznia R. nie zawierał form i okresu udzielania uczniowi pomocy psychologiczno-pedagogicznej, zajęć rewalidacyjnych oraz wymiaru godzin, w których poszczególne formy pomocy będą realizowane, a także działań wspierających rodziców ucznia i zakresu współpracy nauczycieli i specjalistów z rodzicami ucznia w realizacji zadań określonych w orzeczeniu wymaganych *rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z 24 lipca 2015 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym*³⁶. Załączniki do ww. IPET stanowiły: indywidualny program pracy na zajęciach terapii autyzmu, program zajęć dydaktyczno-wyrównawczych z matematyki i z języka polskiego, działania wspierające ucznia z zakresu doradztwa zawodowego.

Dyrektor Zespołu wyjaśniła, że w IPET z roku szkolnego 2015/2016 brakuje stron, jednakże załączniki do IPET wskazują na to, że uczeń realizował zajęcia rewalidacyjne: terapia autyzmu, zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze z przedmiotów ogólnokształcących i zawodowych.

(akta kontroli str. 51-113)

Rodzice byli informowani o posiedzeniu zespołu wsparcia – w dokumentacji osobowej uczniów wybranych do kontroli znajdują się pisemne zapytania o zainteresowanie rodziców udziałem w pracach zespołu wsparcia oraz informacje o spotkaniach zespołu wsparcia z możliwością udziału rodziców w spotkaniach (datowanie od września 2017 r.). Nie udokumentowano potwierdzenia pisemnego zawiadomienia rodziców albo pełnoletnich uczniów o terminie każdego spotkania zespołu wsparcia³⁷ oraz przekazania kopii WOPFU i IPET.

Zgodnie z *rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 lipca 2015 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym*³⁸:

- rodzice ucznia albo pełnoletni uczeń mają prawo uczestniczyć w spotkaniach zespołu wsparcia, a także w opracowaniu i modyfikacji IPET oraz dokonywaniu WOPFU. Dyrektor szkoły zawiadamia pisemnie, w sposób przyjęty w danej szkole, rodziców ucznia albo pełnoletniego ucznia o terminie każdego spotkania zespołu wsparcia i możliwości uczestniczenia w tym spotkaniu;

- rodzice ucznia albo pełnoletni uczeń otrzymują kopię WOPFU i IPET.

Dyrektor Zespołu wyjaśniła, że:

- rodzice i pełnoletni uczniowie Zespołu byli każdorazowo zawiadamiani pisemnie o posiedzeniu zespołu wsparcia i możliwości uczestnictwa w tym zespole. W przypadku, gdy rodzic nie potwierdzał pisemnie otrzymania informacji o zebraniu zespołu wsparcia wychowawca powiadamiał rodzica telefonicznie,

³⁵ Trening słuchowy metodą TOMATISA był zalecany w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego z 25.05.2012 r.

³⁶ § 6 ust. 1 pkt 3-6.

³⁷ Np. w dokumentacji osobowej ucznia R. znajduje się jedno ww. zapytanie z 25 września 2017 r. oraz jedna ww. informacja o spotkaniu w dniu 22.05.2019 r.

³⁸ § 6 ust. 11 i 12.

- wszyscy rodzice i pełnoletni uczniowie otrzymywali informację o przyznanych formach wsparcia i zapoznawali się z IPET i Kartą WOPFU, co poświadczali składając podpis na dokumencie. Ponadto Dyrektor Zespołu informował rodziców i pełnoletnich uczniów o możliwości odebrania kopii tych dokumentów (jeśli o to wnioskowali).

(akta kontroli str. 114)

Uczeń B. uzyskał orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania z poradni psychologiczno-pedagogicznej na okres od 3 września 2018 r. do 31 grudnia 2018 r. Na podstawie tego orzeczenia zespół wsparcia zaktualizował (opracował) IPET na ww. okres.

(akta kontroli str. 115-125)

1.4

W latach szkolnych 2016/2017-2018/2019 zakres wsparcia zaplanowany w IPET dla każdego z czterech uczniów z autyzmem i zespołem Aspergera był realizowany. Obligatoryjne zajęcia rewalidacyjne były prowadzone w wymiarze od 3 do 7 godzin w tygodniu.

Dwóch uczniów (A. i R.) przez trzy lata szkolne realizowało zajęcia z terapii pedagogicznej. Dwóch pozostałych (M. i B.) realizowało takie zajęcia przez dwa lata szkolne.

Zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze z przedmiotów zawodowych dwóch uczniów (A. i B.) realizowało przez trzy, zaś dwóch pozostałych uczniów (M. i R.) przez jeden rok szkolny.

Trzech uczniów (M., B. i R.) zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze z matematyki realizowało przez jeden rok szkolny, uczeń A. przez wszystkie trzy lata.

Z takich samych zajęć z języka polskiego, dwóch uczniów (M. i R.) korzystało przez dwa lata, jeden uczeń (A.) przez rok.

Zajęcia rewalidacyjne z terapii autyzmu oraz trening umiejętności społecznych trzech uczniów (A., R. i B.) realizowało przez dwa lata. Uczeń M. przez rok.

Trzech uczniów (A., M. i R.) realizowało na pływalni zajęcia z gimnastyki korekcyjnej w wymiarze od roku do trzech lat.

Uczeń M. przez trzy lata korzystał z zajęć z integracji sensorycznej, przez dwa lata z terapeutą hortiterapii oraz przez rok z terapii metodą Biofeedback. Uczeń R. przez rok realizował zajęcia z infoterapii.

W ramach zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu oraz planowaniem kształcenia i kariery zawodowej uczniowie realizowali zajęcia z zakresu „Podstawy przedsiębiorczości” i „Działalność gospodarcza”. Uczniowie zawodu „pracownik pomocniczy obsługi hotelowej” odbywali praktyki zawodowe w hotelach. Przeprowadzane były również lekcje dotyczące praw konsumenckich. Dla uczniów zawodu „ogrodnik” organizowane były warsztaty w szkółkach ogrodniczych.

W ramach programu profilaktyki zintegrowanej „Archipelag Skarbów” oraz projektu „Cyfrowobezpieczni.pl – bezpieczna szkoła cyfrowa” prowadzone były warsztaty dla uczniów oraz dla rodziców.

Zespół organizował warsztaty dla uczniów oraz spotkanie rodziców z dietetykiem, dotyczące zasad zdrowego odżywiania się. Rodzice uczniów z autyzmem i zespołem Aspergera spotykali się z lekarzem psychiatrą oraz z przedstawicielem policji poświęcone bezpieczeństwu. Rodzice uczniów mieli możliwość indywidualnych spotkań z psychologiem i pedagogiem szkolnym.

(akta kontroli str. 126-145)

Nauczyciele prowadzący w Zespole zajęcia rewalidacyjne oraz zajęcia w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej z uczniami ze spektrum autyzmu posiadali wymagane kwalifikacje. Spośród 33 nauczycieli, 14 nauczycieli posiadało wyższe wykształcenie na kierunkach: pedagogika specjalna; pedagogika opiekuńczo-wychowawcza; pedagogika - profilaktyka społeczna i resocjalizacja; pedagogika specjalna – rewalidacja głuchych i niedosłyszących; pedagogika wczesnoszkolna; pedagogika specjalna – oligofrenopedagogika; pedagogika specjalna w zakresie pedagogiki resocjalizacyjnej. Studia podyplomowe w zakresie „Spektrum autyzmu – diagnoza , terapia i edukacja” ukończyło 17 nauczycieli. Studia podyplomowe lub kursy kwalifikacyjne w zakresie oligofrenopedagogiki ukończyło 26 nauczycieli.

W okresie objętym kontrolą w Zespole nie byli zatrudnieni nauczyciele wspomagający z kwalifikacjami w zakresie pedagogiki specjalnej. Zgodnie z § 7 ust 5 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym³⁹, dla uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane ze względu na niepełnosprawność, za zgodą organu prowadzącego, w Zespole, jako szkole specjalnej, można zatrudnić dodatkowo pomoc nauczyciela.

(akta kontroli str. 126-145; 146-149)

1.5

W okresie objętym kontrolą były dokonywane okresowe, wielospecjalistyczne oceny poziomu funkcjonowania, (dalej: „ocena”), czterech, objętych badaniem uczniów.

Karty ocen za lata szkolne 2017/2018 i 2018/2019 zawierały treści dotyczące:

- indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych, mocnych stron, predyspozycji, zainteresowań i uzdolnień ucznia;
- przyczyn niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu ucznia, w tym barier i ograniczeń utrudniających funkcjonowanie i uczestnictwo ucznia w życiu szkolnym;
- zakresu i sposobu dostosowania wymagań edukacyjnych
- form pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
- sposobu porozumiewania się z uczniem;
- form wsparcia ucznia w dziedzinie nowoczesnych technologii informatycznych;
- w zależności od potrzeb – zakres i charakter wsparcia ze strony nauczycieli, specjalistów, asystentów lub pomocy nauczyciela;
- wskazania do określenia zakresu zintegrowanych oddziaływań nauczycieli i specjalistów pracujących z uczniem.

Karty były modyfikowane po I półroczach każdego roku.

Karty ocen za rok szkolny 2016/2017 zawierały informacje z orzeczeń poradni psychologiczno-Pedagogicznych, z badań specjalistycznych, od wychowawcy klasy, do której uczęszczał uczeń ze spektrum autyzmu oraz dodatkowe informacje, uwagi na temat ucznia. Zawarte były również wskazania do określenia zakresu zintegrowanych oddziaływań nauczycieli i specjalistów pracujących z uczniem. Karty były weryfikowane po pierwszym i drugim semestrze roku szkolnego.

Zalecenia zawarte w ocenach, dotyczące zmian/modyfikacji wsparcia dla uczniów ze spektrum autyzmu znajdowały swoje odzwierciedlenie w zmianach IPET, zatwierdzanych przez dyrektora Zespołu.

(akta kontroli str. 150-217)

³⁹ Dz. U. poz. 1578 ze zm.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Zorganizowanie dla uczniów z różnymi rodzajami niepełnosprawności, w tym z autyzmem i zespołem Aspergera, oddziału klasy I⁴⁰ w roku szkolnym 2017/2018 oraz oddziałów klasy I⁴¹ i II⁴² w roku szkolnym 2018/2019, w których liczba uczniów mieściła się w granicach od 8 do 11 uczniów, czyli przekraczała dopuszczalną liczbę uczniów o od 3 do 6 uczniów, co było niezgodne z § 6 ust. 5 pkt 9 obowiązującego od 1 września 2017 r. *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 marca 2017 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli*, według którego liczba uczniów w oddziale szkoły specjalnej organizowanym dla uczniów z różnymi rodzajami niepełnosprawności, w tym dla uczniów z autyzmem i zespołem Aspergera - nie więcej niż 5.
2. Zespół wsparcia opracował nieterminowo IPET dla 2 uczniów (50% badanej próby), tj. w przypadku ucznia A, który rozpoczął naukę w Szkole Zawodowej 1 września 2015 r., w dniu 29 października 2015 r., a w przypadku ucznia M, który rozpoczął naukę w Szkole Zawodowej 29 kwietnia 2013 r., w dniu 2 października 2013 r., co było niezgodne z § 6 ust. 5 pkt 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 lipca 2015 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym oraz z § 5 ust. 5 pkt 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych, według których IPET opracowuje się w terminie do dnia 30 września roku szkolnego, w którym uczeń rozpoczyna od początku roku realizowanie kształcenia w szkole albo w terminie 30 dni od dnia złożenia w szkole orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego.
3. Zespół wsparcia w opracowanych IPET dla 3 uczniów (75% badanej próby) nie zaplanował wszystkich form i rodzajów wsparcia, w ramach rewalidacji i pomocy psychologiczno-pedagogicznej, zalecanych przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego, co było niezgodne z § 6 ust. 4 *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 lipca 2015 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym*, który wskazuje, że zespół opracowuje IPET po dokonaniu WOPFU, uwzględniając diagnozę i wnioski sformułowane na jej podstawie oraz zalecenia zawarte w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego, we współpracy, w zależności od potrzeb, z poradnią psychologiczno-pedagogiczną, w tym poradnią specjalistyczną.

⁴⁰ O kierunku ogrodnik.

⁴¹ O kierunkach ogrodnik i stolarz (dwuzawodowej) oraz pracownik pomocniczy obsługi hotelowej i kucharz (dwuzawodowej).

⁴² O kierunkach pracownik pomocniczy obsługi hotelowej i kucharz (dwuzawodowej) oraz ogrodnik.

4. IPET (opracowany 30 września 2015 r.) dla ucznia R. nie zawierał form i okresu udzielania uczniowi pomocy psychologiczno-pedagogicznej, zajęć rewalidacyjnych oraz wymiaru godzin, w których poszczególne formy pomocy będą realizowane, a także działań wspierających rodziców ucznia i zakresu współpracy nauczycieli i specjalistów z rodzicami ucznia w realizacji zadań określonych w orzeczeniu, co było niezgodne z § 6 ust. 1 pkt 3-6 rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z 24 lipca 2015 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym.

OCENA CZĄSTKOWA

W okresie objętym kontrolą wszyscy uczniowie ze spektrum autyzmu składający podania o przyjęcie do Szkoły Zawodowej i Szkoły Branżowej zostali przyjęci i objęci szkoleniem specjalnym. Dla uczniów opracowano IPET oraz dokonywano WOPFU. Dla 2 spośród 4 objętych badaniem uczniów, IPET nie zostały opracowane terminowo. W opracowanych IPET dla 3 uczniów nie uwzględniono wszystkich form i rodzajów wsparcia zalecanych przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego. W okresie objętym kontrolą, zaplanowane w IPET zajęcia wspierające z uczniami były realizowane w wymiarach w nich określonych.

Dokonywane WOPFU pozwalały na modyfikacje planów zajęć wspierających w trakcie nauki uczniów.

Nauczyciele prowadzący w Szkole Zawodowej i Szkole Branżowej zajęcia rewalidacyjne oraz zajęcia w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej z uczniami ze spektrum autyzmu posiadali wymagane kwalifikacje.

Zespół zapewnił odpowiednie warunki realizacji zajęć rewalidacyjnych i zajęć w ramach kształcenia zawodowego. Pracownie, w których realizowane były zajęcia były wyposażone w niezbędny sprzęt i urządzenia.

W Zespole, dla uczniów z różnymi rodzajami niepełnosprawności, w tym z autyzmem i zespołem Aspergera, w latach szkolnych 2017/2018 i 2018/2019 zorganizowano 3 oddziały, w których liczba uczniów przekroczyła dopuszczalny limit.

2. Działania podejmowane w celu zapobiegania wykluczeniu osób z autyzmem i zespołem Aspergera

Opis stanu faktycznego

2.1

W stosunku do objętych badaniem czterech uczniów, w Zespole planowano i podejmowano działania w celu poprawy ich funkcjonowania społecznego, osiągnięcia pozytywnych wyników w nauce i uzyskania promocji do następnej klasy.

Trzech uczniów miało problemy z realizacją podstaw programowych z przedmiotów ogólnych oraz zawodowych. Jeden spośród nich miał trudności z opanowaniem i powiązaniem podstawowych wiadomości z zakresu ogrodnictwa z praktyczną nauką zawodu. Uczeń nie stosował się do poleceń nauczyciela zawodu.

Jeden z uczniów otrzymał promocję do następnych klas w trzech kolejnych latach szkolnych 2016/2017 – 2018/2019. Uzyskiwał na świadectwach oceny celujące i bardzo dobre z większości przedmiotów.

Dwóch uczniów w roku szkolnym 2017/2018 skorzystało z możliwości przedłużenia okresu nauki.

Jeden uczeń po niezyskaniu promocji do następnej klasy w latach szkolnych 2016/2017 i 2017/2018, taką promocję otrzymał w roku szkolnym 2018/2019.

Tylko jeden z czterech uczniów otrzymał na półrocze w roku szkolnym 2018/2019 dwie oceny niedostateczne.

Wszyscy uczniowie korzystali z zajęć terapeutycznych zawodowych, terapii autyzmu, terapii pedagogicznej, treningu umiejętności prospołecznych.

W zakresie funkcjonowania społecznego osiągnięcie zaplanowanych efektów w przypadku uczniów ze spektrum autyzmu było uzależnione od cech indywidualnych i możliwości każdego z nich. W WOPFU uczniów znajdowały się zapisy dotyczące ich zachowania i stosunku do otoczenia, głównie szkolnego. Podnoszona była znajomość norm społecznych, dobre funkcjonowanie w zespole klasowym, radzenie sobie w różnych sytuacjach życiowych. Podkreślano udział uczniów w życiu Szkoły (np. udział w akademiach i konkursach recytatorskich, wycieczkach szkolnych).

W WOPFU, w części dotyczącej wskazań do określenia zakresu zintegrowanych oddziaływań nauczycieli i specjalistów pracujących z uczniami zapisywano m.in. iż wskazane jest uczenie społecznie akceptowalnych form wyrażania przeżyć, uczuć, emocji i dążeń w tym uczenie proszenia o pomoc, wzmacnianie społecznie pożądanym zachowań, rozwijanie umiejętności podtrzymywania właściwych relacji z drugą osobą, wypracowywanie zachowań niezbędnych do samodzielnego funkcjonowania, podnoszenia kompetencji społecznych. Zakładano również w sposób ogólny podniesienie stopnia funkcjonowania społecznego uczniów.

Ukończenie nauki w Szkołach objętych kontrolą, nie jest związane z przystąpieniem do egzaminu maturalnego.

(akta kontroli str. 150-217; 218)

W okresie objętym kontrolą, u jednego ucznia zidentyfikowano szczególne uzdolnienia muzyczne. Wielokrotnie, z sukcesami występował na konkursach i festiwalach. Największym osiągnięciem była nagroda Grand Prix na Międzynarodowym Festiwalu „Integracja malowana dźwiękiem” w Bochni. W ocenie wybitnych muzyków i artystów uczeń systematycznie rozwija swój talent.

W Zespole podjęto szereg działań w celu rozwijania warsztatu wokalnego i pamięci muzycznej ucznia polegających na:

- społecznej pracy nauczyciela muzyki,
- pomocy w zorganizowaniu nieodpłatnych zajęć z emisji głosu u wykładowcy w Instytucie Muzyki Uniwersytetu Rzeszowskiego,
- wystąpieniu przez Szkołę z rekomendacją do przyznania uczniowi stypendium za wybitne osiągnięcia artystyczne w ramach programu „Wspieranie edukacji uzdolnionej młodzieży – Nie gubić talentu”, zakończone uzyskaniem stypendium Marszałka Województwa Podkarpackiego,
- pomocy w organizacji wyjazdów na konkursy krajowe oraz zagraniczne (Frankfurt) pod opieką nauczyciela muzyki,
- wsparciu finansowym Stowarzyszenia na rzecz Rozwoju ZSS im. UNICEF „ARS VIVENDI” umożliwiającym wyjazd ucznia na konkurs do Niemiec.

Po zidentyfikowaniu u uczniów z autyzmem i zespołem Aspergera szczególnych zainteresowań, w Zespole podejmowane były działania służące ich rozwijaniu, poprzez:

- udział w dodatkowych zajęciach prowadzonych społecznie przez nauczycieli (zespoły taneczne, chór szkolny, Teatr Cieni, Grupa Teatralna „Chochliki”, kółka: recytatorskie, warcabowe, szachowe, przedmiotowe)

- rozwijanie zainteresowań sportowych (piłka nożna, jazda na rolkach i nartach), gimnastyka korekcyjna na pływalni, jazda na rowerach trójkołowych itp.,
- uczęszczanie na zajęcia infoterapii,
- prezentowanie swoich zdolności podczas ważnych wydarzeń i apeli wynikających z kalendarza uroczystości szkolnych,
- prezentowanie swoich osiągnięć i sukcesów w czasie organizowanych przez Szkołę cyklicznych imprez: Wojewódzkich Przeglądów Artystycznych Szkolnictwa Specjalnego, Wojewódzkiego Turnieju Rumnikub Szkolnictwa Specjalnego, Szkolnego Turnieju Gry Super Farmer, Mityngu Pływackiego, Rzeszowskiego Mityngu w Biegach Przełajowych Dzieci i Młodzieży z Niepełnosprawnością, Wojewódzkich Igrzysk Lekkoatletycznych Szkolnictwa Specjalnego,
- udział w pozaszkolnych konkursach (muzycznych, recytatorskich, teatralnych, plastycznych, ekologicznych i sportowych).

(akta kontroli str. 219-234)

2.2

W latach szkolnych 2016/2017-2018/2019 uczniowie z autyzmem i zespołem Aspergera realizowali szkolenie w ramach praktyk zawodowych w pracowniach szkolnych, szkolnej kuchni, działce dydaktycznej oraz w hotelach.

W objętych badaniem latach szkolnych, z praktyk zawodowych uczniowie uzyskali odpowiednio oceny: A. – 4, przedłużenie okresu nauki, 4; B. – 5, 4 5; R. – 3, przedłużenie okresu nauki, 2, M. – 1, 5, 4.

Średnia ocen z przedmiotów zawodowych w ramach kształcenia teoretycznego w latach szkolnych objętych kontrolą wynosiła odpowiednio: uczeń A. – 3,3, przedłużenie okresu nauki i 2,4; uczeń B. – 4,3, 4,0 i 4,25; uczeń R. – 2,5, przedłużenie okresu nauki i 2,16; uczeń M. – 2,5, 2,75 i 3,75.

Uczniowie objęci badaniem nie przystępowali do egzaminów „cząstkowych” w ramach wyodrębnionych kwalifikacji zawodowych, nie uzyskali również dodatkowych kwalifikacji (certyfikatów).

W latach szkolnych 2016/2017-2018/2019 przyczyną trudności w realizacji przez 2 uczniów A. i R. z autyzmem i zespołem Aspergera zajęć związanych z nauką wybranego zawodu były problemy w opanowaniu podstaw programowych przedmiotów zawodowych.

Uczeń M. wykazywał trudności z generalizacją wiadomości z zakresu ogrodnictwa w praktycznym działaniu. Utrudniona była realizacja kształtowania u ucznia nowych pojęć z zakresu produkcji sadowniczej, technologii roślin ozdobnych oraz warzywnictwa, niezrozumienie technologii zawodowej. Wykonywał prace i zadania według własnych schematów, nie dostosowuje się do instruktażu nauczyciela, wykonuje zadania niezgodnie z technologią prac ogrodniczych.

U ucznia B. nie występowały trudności w realizacji zajęć praktycznych, które wymagałyby podjęcia przez Szkołę działań wspomagających.

(akta kontroli str. 235)

W okresie objętym kontrolą, Zespół prowadził współpracę z potencjalnymi pracodawcami, ośrodkami szkolenia zawodowego, uczelniami i fundacjami.

Współpraca z hotelami polegała na organizacji w ich obiektach zajęć praktycznych dla uczniów w zawodach kucharz i pracownik pomocniczy obsługi hotelowej, Międzyszkolnego Konkursu „Najsprawniejszy w zawodzie pracownik pomocniczy obsługi hotelowej”, zaproszeniu naszych uczniów do udziału w profesjonalnych warsztatach kulinarnych.

Współpraca z Uniwersytetem Rzeszowskim polegała na:

- organizacji w naszym Zespole praktyk studenckich dla studentów kierunku „Edukacja i terapia dzieci z autyzmem”;
- wystąpieniu ucznia z zespołem Aspergera z prelekcją „Mój świat autystyczny” w czasie konferencji dla studentów dotyczącej funkcjonowania i problemów osób z zespołem Aspergera,
- pomocy i udziale studentów wychowania fizycznego – wolontariuszy w organizacji szkolnych imprez sportowych,
- uczestniczeniu naszych uczniów w zawodzie ogrodnik w zajęciach prowadzonych na Wydziale Agroekologii,
- organizacji na terenie Szkoły spotkań i szkoleń dla nauczycieli, prowadzonych przez pracowników Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Zespół prowadził współpracę z zakładami aktywności zawodowej, gospodarstwami i szkółkami ogrodniczymi, centrami nasiennictwa w zakresie przeprowadzania dla uczniów zajęć przygotowujących do podjęcia przyszłej pracy, udziału w różnych pokazach i zajęciach warsztatowych.

Wspólnie z Podkarpackim Centrum Usług Dydaktycznych, Zespół zorganizował studia podyplomowe na kierunku „Spektrum autyzmu – diagnoza, terapia i edukacja” dla trzydziestu swoich nauczycieli.

Wraz z Fundacją „PRAWNIKON” zostały zorganizowane na terenie Szkoły lekcje konsumenckie (dwa razy w roku, po 5 godzin).

Szkoła organizowała również cykliczne wyjścia uczniów na Targi Pracy Osób Niepełnosprawnych. Udział Szkoły w projekcie „Rzeszowskie szkoły zawodowe otwarte na rynek pracy” skutkowało zorganizowaniem praktyk zawodowych oraz kursów doskonalących w zawodach kucharz i pracownik pomocniczy obsługi hotelowej.

(akta kontroli str. 219-234)

2.3

W latach szkolnych 2016/2017-2018/2019 Szkoła prowadziła działania mające na celu integrację uczniów niepełnosprawnych z ich pełnosprawnymi rówieśnikami oraz kształtowanie w społeczeństwie właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji z osobami niepełnosprawnymi, w tym z osobami z autyzmem i zespołem Aspergera.

Uczniowie Szkoły brali udział w festiwalach piosenki i twórczości teatralno-muzycznej: „Integracja Malowana Dźwiękiem” w Bochni, „Albertiana” w Krakowie, „Tanecznym krokiem ku integracji” w Nowym Targu. Szkoła współpracowała m.in. z Młodzieżowym Domem Kultury w Rzeszowie, Podkarpackim Hospicjum dla Dzieci. Uczniowie brali udział w projekcie „Dostępne OligofrenoDobranocki – cykl integracyjnych warsztatów artystycznych i zajęć edukacyjnych” realizowanym przez Muzeum Dobranocek w Rzeszowie, w otwartych projekcjach filmów w kinach, w przedstawieniach teatralnych.

Szkoła uczestniczyła w Ogólnopolskim Programie Rozwoju Chórów Szkolnych „Śpiewająca Polska”, wspierającym rozwój tej formy działalności przez dofinansowywanie godzin lekcyjnych, organizowanie warsztatów, konkursów i koncertów. Szkoła była organizatorem corocznie konkursu plastycznego „Wszystkie dzieci uśmiechają się w tym samym języku” dla uczniów Rzeszowa i okolic.

Uczniowie brali udział w konkursie „Jesienią góry są najszczęśliwsze”, organizowanym przez Politechnikę Rzeszowską. Szkolna Drużyna Harcerska „Słoneczniki” brała udział w Złotach Drużyn Harcerskich Nieprzetartego Szlaku.

Szkoła podejmowała szereg działań, których celem było propagowanie wiedzy o autyzmie, potrzebie jego wczesnego rozpoznawania, niepokojących symptomów i konieczności podejmowania terapii m.in. w celu zapobiegania wykluczeniu społecznemu osób ze spektrum autyzmu i ich rodzin.

W Szkole był prowadzony punkt konsultacyjny dla rodziców, nauczycieli szkół ogólnodostępnych, studentów oraz dla osób ze spektrum autyzmu w różnym wieku. Nauczyciele Szkoły przeprowadzili szkolenia dla Rad Pedagogicznych szkół ogólnodostępnych, rodziców uczniów na temat: „Praca z uczniem z zespołem Aspergera”, „Zespół Aspergera”, „Jak pomóc dziecku ze spektrum autyzmu w szkole ogólnodostępnej i w środowisku domowym”. Nauczyciele Szkoły przeprowadzili szkolenie dla terapeutów i wychowawców Domu Dziecka – SOS Wioski Dziecięce w Biłgoraju.

Szkoła współpracowała m.in. z Fundacją Synapsis, certyfikowanym ośrodkiem PECS⁴³ Poland w Poznaniu, Ośrodkiem Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczym w Jarosławiu, Państwową Wyższą Szkołą Techniczno-Ekonomiczną w Jarosławiu, Teatrem „Maska” w Rzeszowie. Wzajemne kontakty dotyczyły m.in. koordynacji programu BADABADA do wczesnego wykrywania autyzmu, konsultacji dotyczących uczniów z trudnościami w komunikowaniu się oraz dzieci objętych zajęciami WWRD⁴⁴, organizacji warsztatów teatralnych dla uczniów i nauczycieli, wygłoszenie referatu na temat pracy z dziećmi z autyzmem w Szkole. Nauczyciel Szkoły pełnił funkcję Regionalnego Lidera WWRD, we współpracy z Ośrodkiem Rozwoju Edukacji w Sulejówku.

W każdym roku organizowane były Dni Otwarte Szkoły w ramach których udzielane były informacje, porady rodzicom, nauczycielom i pedagogom innych szkół.

Przedstawiciele Szkoły udzielali wywiadów do prasy i brali udział w audycjach radiowych, których celem było kształtowanie właściwych postaw wobec osób z autyzmem.

Szkoła organizuje obchody Światowego Dnia Świadomości Autyzmu pod hasłem „Na niebiesko dla autyzmu”. W ramach tej akcji m.in. przygotowywano gazetki tematyczne, organizowano dyskoteki integracyjne, wyjścia do kina i teatru, przeprowadzano konkurs plastyczny „Na niebiesko dla autyzmu”, ozdabiano niebieskimi motywami okna i drzwi w salach lekcyjnych, zakładano elementy garderoby w kolorze niebieskim.

W kwietniu 2019 r. nauczycielka Szkoły w ramach cyklu spotkań „Razem różnie!” odbywających się w Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece Publicznej w Rzeszowie przeprowadziła zajęcia „Na niebiesko dla autyzmu”, których celem było lepsze zrozumienie przez dzieci z przedszkoli masowych osób z autyzmem, poznania ich świata, lęków i wyjątkowości.

(akta kontroli str. 219-234)

2.4

Osoby udzielające wyjaśnień⁴⁵ dotyczących efektywności działań Szkoły we wsparciu udzielanemu uczniom ze spektrum autyzmu w uzyskaniu wykształcenia i przygotowania zawodowego do podjęcia pracy, wskazały, że istotnym warunkiem ułatwiającym uzyskanie wykształcenia jest poczucie bezpieczeństwa uczniów. W Szkole obowiązywały do roku szkolnego 2016/2017 dwa programy: Szkolny

⁴³ The Picture Exchange Communication System (System Komunikacji przez Wymianę Symboli)

⁴⁴ Wczesne Wspomaganie Rozwoju Dziecka

⁴⁵ Psycholog; Nauczyciel-Logopeda; Nauczyciel-Terapia Pedagogiczna; Doradca Zawodowy

Program Wychowawczy oraz Szkolny Program Profilaktyki. Od roku szkolnego 2017/2018 jest jeden Szkolny Program Wychowawczo-Profilaktyczny. Jest on poddawany ewaluacji wewnętrznej, zaś uzyskane wyniki służą do opracowania programów na kolejne lata szkolne. Przeprowadzane są badania ankietowe wśród uczniów a ich wyniki służą udoskonalanie działań Szkoły skierowanych do naszych uczniów.

W Szkole Branżowej podejmowane były działania służące integracji uczniów, zapoznawania ich z podstawowymi zasadami i czynnościami w życiu codziennym.

W Szkole działał Wewnątrzszkolny System Doradztwa Zawodowego określający prowadzenie działań z zakresu doradztwa zawodowego, preorientacji zawodowej oraz orientacji zawodowej na wszystkich szczeblach kształcenia.

Osoby udzielające wyjaśnień, jako utrudnienia w procesie tworzenia IPET wymieniły zbyt małą ilość czasu na jego opracowanie przy dużej liczbie uczniów w Zespole, zmiany w przepisach prawa, konieczność dokumentowania wszystkich działań na wypadek np. kontroli. Podkreślenia wymaga fakt, iż IPET dla osoby z autyzmem i zespołem Aspergera jest opracowywany dla człowieka borykającego się z całym spektrum dolegliwości i trudności w życiu codziennym. Założenia edukacyjne i terapeutyczne zawarte w IPET są dobierane dla każdej osoby indywidualnie. Właściwe opracowanie IPET wymaga wnikliwej, długotrwałej obserwacji ucznia i wyciągania trafnych wniosków, skutkujących w wielu przypadkach modyfikacją IPET, zwłaszcza w początkowym etapie nauki.

Jako trudności w pracy terapeutycznej z osobami ze spektrum autyzmu, w tym we wprowadzaniu zmian dostosowawczych, udzielający wyjaśnień stwierdzili, iż osoby z takim rodzajem niepełnosprawności stanowią w Szkole tylko jedną z podgrup. Taki stan faktyczny stawia wysokie wymagania, co do kwalifikacji kadry pedagogiczno-wychowawczej. Praca z uczniami niepełnosprawnymi, w tym ze spektrum autyzmu, obciąża nauczyciela do pracy z rodziną ucznia, co wiąże się z dużym obciążeniem i równocześnie potrzebą rozwijania kompetencji w tym kierunku.

Jako pewną trudność wskazywano system organizacji Szkoły, wynikający z jej specyfiki, który ogranicza możliwości kontaktowania się nauczycieli między sobą a także sprawne prowadzenie zajęć terapeutycznych (system lekcyjny, praca wg planu).

W Szkole istnieje świadomość zagrożenia tzw. „wypaleniem zawodowym” osób prowadzących zajęcia terapeutyczne. Zostało przeprowadzone szkolenie dla nauczycieli na temat przeciwdziałania temu zjawisku. W Szkole powszechne są konsultacje koleżeńskie, na bazie wzajemnego zaufania i potrzeby wsparcia.

Składający wyjaśnienia zwrócili uwagę, iż zagrożeniem dla integracji społecznej osób z autyzmem i zespołem Aspergera jest m.in. uboga oferta miejsc pracy w wyuczonych w Szkole zawodach. Związane jest to przede wszystkim, iż nieliczne oferty pracy spływają od zakładów pracy chronionej, zakładów aktywizacji zawodowej bądź spółek socjalnych. Kompetencje zawodowe niekoniecznie oznaczają zdolność do zatrudnienia czyli wykonywania danych czynności na wolnym rynku pracy. Osoby ze spektrum autyzmu znajdują swoje miejsca w środowiskowych domach samopomocy, klubach terapeutycznych, świetlicach, gdzie proponowane aktywności nie zawsze dostosowane są do możliwości wykonawczych i społecznych absolwentów Szkoły. Pozornym zagrożeniem wydaje się również fakt uczęszczania do szkoły specjalnej, która wciąż jest niesłusznie postrzegana w środowisku jako „degradacja społeczna”, zamiast uznania, jako placówka wspierająca i zaspokajająca indywidualne potrzeby edukacyjno-rozwojowe ucznia.

Szansami dla osób ze spektrum autyzmu na powodzenie w zakresie integracji społecznej jest system nauczania i pracy terapeutycznej w okresie nauki, pozwalający na wszechstronne przygotowanie do życia rodzinnego i społecznego. Bardzo ważną sprawą jest grupa wsparcia i zrozumienie w miejscu przyszłej pracy specyfiki funkcjonowania osoby ze spektrum autyzmu.

(akta kontroli str. 236-281)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie podejmowane przez Zespół działania w celu zapobiegania wykluczeniu osób z autyzmem i zespołem Aspergera.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Zorganizowanie dla uczniów z autyzmem i zespołem Aspergera oddziałów, w których liczba uczniów z różnymi rodzajami niepełnosprawności nie będzie przekraczała 5 osób.
2. Terminowe opracowywanie IPET dla uczniów ze spektrum autyzmu rozpoczynających naukę w Zespole.
3. W opracowywanych dla uczniów z autyzmem i zespołem Aspergera IPET, zaplanowanie w ramach rewalidacji i pomocy psychologiczno-pedagogicznej, wszystkich form i rodzajów wsparcia zalecanych w orzeczeniach poradni psychologiczno-pedagogicznych o potrzebie kształcenia specjalnego.
4. Gromadzenie kompletnej dokumentacji IPET w indywidualnej teczce założonej i prowadzonej dla każdego ucznia objętego kształceniem specjalnym.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Rzeszów, 7/08/2019 r.

Kontrolerzy
Paweł Adamski
Doradca prawny

/-/

Marek Sikora
Starszy inspektor k.p.

/-/

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie
Dyrektor
Wiesław Motyka

/-/

